

УДК 821.161.2

DOI <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2024-39.9>

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ГІДІВ- ПЕРЕКЛАДАЧІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: АНАЛІЗ КОМПОНЕНТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Людмила В. Майстренко

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології
та перекладу
Національного університету «Одеська політехніка»,
Одеса, Україна
e-mail: lyudamay8@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4026-699X>

Лада М. Ростомова

кандидат психологічних наук, доцент кафедри англійської філології
та перекладу
Національного університету «Одеська політехніка»,
Одеса, Україна
e-mail: rostomova1@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5460-610X>

Катерина І. Драпалюк

старший викладач кафедри мовної підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ,
Одеса, Україна
e-mail: djond90@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0264-5596>

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню компетентностей у системі підготовки гідів-перекладачів до міжкультурної комунікації. Сучасний розвиток міжнародного співробітництва ставить перед освітою проблему підготовки кадрів у галузі туризму,

зокрема гідів-перекладачів. Гід-перекладач має відповідати вимогам професійно підготовленої особи, здатної виконувати професійні завдання та протистояти ризикам професійної діяльності. Доводиться зростання попиту на гідів-перекладачів у міжкультурній комунікації та необхідність модернізації системи їх підготовки. В основу статті покладено теоретичний огляд і аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури, а також педагогічні спостереження й узагальнення досвіду підготовки гідів-перекладачів щодо формування операційної компетентності. Зазначаються лінгводидактичні засади формування компетентностей гідів-перекладачів, а також розвиток когнітивних, контрольних-оцінних і комунікативних навичок як важливих компонентів операційної компетентності. Визначена тематика занять у рамках освітньо-професійної програми, що проводиться в навчальний процес підготовки перекладачів на базі Національного університету «Одеська політехніка», охоплює аспекти критичного мислення, соціальної перцепції, самооцінки, прийняття рішень, реферування та безперервної трансляції інформації. Програма підготовки філологів спрямована на навчання студентів ефективних стратегій комунікації та здатності адаптуватися до різноманітних професійних ситуацій. За результатами дослідження встановлено, що підготовка гідів-перекладачів із метою формування операційної компетентності є ефективною в реалізації запропонованої моделі та методики.

Ключові слова: переклад, іноземна мова, гід-перекладач, професійна діяльність, міжнародна співпраця, міжнародна комунікація, дискурс, операційна компетентність.

Вступ. У наш час швидкий розвиток міжнародного співробітництва та збільшення кількості міжнаціональних контактів мають значний вплив на розширення культурного простору. Розмір і обсяг туристичних практик визначаються стратегіями пізнавальної та поведінкової активності учасників туристичного дискурсу, що впливає на характер та ефективність міжкультурної комунікації. Цей фактор підкреслює важливість досліджень у галузі міжкультурної комунікації та розвитку туризму. Так, вивчення пізнавальних і поведінкових стратегій туристів стає ключовим аспектом у розумінні їхнього сприйняття та взаємодії з іншими культурами. Такий аналіз допомагає вдосконалювати підходи до міжкультурної взаємодії та сприяє побудові більш успішних і продуктивних туристичних взаємодій.

Актуальність підготовки гідів-перекладачів у контексті зростання міжнародного туризму та розвитку міжнаціональних контактів важко переоцінити. Наразі туристична індустрія

переживає значний розвиток, що позначається на зростанні попиту на гідів-перекладачів, які забезпечують ефективну міжкультурну комунікацію. Ці професіонали відіграють роль ключових посередників між туристами та носіями місцевих культур, допомагаючи розуміти й цінувати культурні особливості та надаючи інформаційну підтримку в іншомовному середовищі. При цьому сучасні вимоги до гідів-перекладачів зумовлюють високі критерії їхніх знань, навичок і компетентностей у галузях культури, мови та міжкультурної взаємодії.

Підготовка кваліфікованих гідів-перекладачів стає важливим чинником успішної туристичної діяльності та забезпечення високого рівня задоволеності туристів. Уже на етапі здобуття філологічної кваліфікації перекладача важливо враховувати специфіку роботи його як гίδα-перекладача. Традиційні знання та навички в царині мови й літератури потребують доповнення практичними вміннями в міжкультурній комунікації, культурології, географії та історії. Глибоке розуміння місцевої культури, традицій, звичаїв і особливостей мови допомагає гиду-перекладачу успішно взаємодіяти з туристами й ефективно передавати інформацію. Таким чином, професійна підготовка гідів-перекладачів має передбачати комплексний підхід до розвитку різноманітних компетентностей, необхідних для успішної роботи в галузі туризму.

Актуалізоване дослідження професійної підготовки гідів-перекладачів зосереджується на вивченні професійної особистості, яка виявляється в синергії мовної індивідуальності гίδα та мовної особистості перекладача. Це пояснюється потребою аналізу спільності дискурсивних характеристик професійного екскурсовода та професійних компетенцій культурного посередника. Проблеми формування професійної особистості гίδα-перекладача розглядаються крізь призму об'єктно-предметної галузі не лише педагогічних, а й «мовних» наук, що дає можливість урахувати наукові здобутки суміжних галузей. Як стверджує В. Демецька, «нові завдання потребують переосмислення та уточнення об'єкта та предмета кожної науки, якимось пов'язаною з вивченням мови» (Демецька, 2007: 36). Із цією метою ми звертаємося до парадигматичного простору лінгводидактики та професійної педагогіки, узагальнюючи

досвід специфікації змісту, методів і засобів навчання іноземних мов, а також принципів ідентифікації та розвитку показників структури результативної характеристики професійної підготовки гідів-перекладачів.

Гід-перекладач є посередником у міжкультурній комунікації, спрямовує зусилля не лише на передачу актуальної інформації, але й на стимулювання перетворення сприйнятої інформації у свідомості туристів. Оскільки комунікація між представниками різних культур зорієнтована на взаємне ознайомлення та подальше вивчення чужої культури, мовні концепти, якими обмінюються учасники комунікації, набувають нових характеристик і асоціативних значень. Це потребує аналізу дискурсивного контексту міжкультурної комунікації та вивчення тексту не лише з інформативного, а й зі смислового погляду. Така вербалізована мовна діяльність об'єднує процес і результат на лінгвістичному та екстралінгвістичному рівнях. Сучасна професійна реальність підкреслює домінуючу роль комунікативної складової в контексті професійного спілкування. При цьому туристичний дискурс є засобом створення та передачі соціальних і культурних значень, що сприяє взаємному обміну та збагаченню цими значеннями як умов успішної міжкультурної комунікації.

Методологія лінгводидактики є необхідною складовою підготовки кадрів гідів-перекладачів у цій галузі до ефектної міжкультурної комунікації. Вона дозволяє розробити ефективні й адаптивні підходи до вивчення іноземних мов, що допомагає гідам-перекладачам успішно виконувати свої професійні обов'язки та забезпечувати якісну міжкультурну комунікацію в туристичній галузі з опорою на теоретико-методологічні засади, викладені у фундаментальних психолого-педагогічних працях вітчизняних і зарубіжних фахівців. З-поміж авторів, чиї праці були використані в цій студії, можна відзначити Л. І. Белехову (Белехова, 2002), В. Демецьку (Демецька, 2007), В. В. Мирошніченко (Мирошніченко, 2004), А. М. Науменко (Науменко, 1994; Науменко, 2003), В. Д. Радчука (Радчук, 2000), Ю. В. Собкова (Собков, 2003), В. Коптілова (Коптілов, 1982), А. В. Чхаїдзе (Чхаїдзе, 2003) та ін. Значною добіркою студій в академічних журналах, як-от

«Annals of Tourism Research», «Journal of Travel Research», «Tourism Management», представлені зарубіжні автори Е. Коен (Cohen, 1985), Н. Ду Крос (Du Cros, 2001), В. Гартнер (Gartner, 1996), М. Люк (Lück, 2003), С. Пейдж (Page, 2003), Н. Пребенсен, П. Ф. Ксі (Prebensen, 2017), Р. Райлі, Л. Лав (Riley, Love, 2000), М. Синклер (Sinclair, 2002) та ін. (McKercher, Cros, 2002; Tribe, Airey, 2007; Weiler, Hall, 1992).

Для досягнення практичних цілей у рамках підготовки фахівців зазначеного профілю використовувалися різні типи **методів**: 1) теоретичні методи, які передбачали аналіз літератури в галузі психології, дидактики, лінгвістики та методики навчання, вивчення програм підвищення кваліфікації гідів-перекладачів, а також аналіз педагогічного досвіду в спеціалізованих центрах; 2) діагностичні методи, зокрема анкетування викладачів та учнів, проведення бесід, спостереження й узагальнення педагогічного досвіду; 3) експериментальні методи, зокрема тестування, проведення зрізів, аналіз письмових та усних робіт студентів.

Узагальнення науково-дослідного досвіду в галузі підготовки гідів-перекладачів відображає чинні принципи професійної педагогіки, лінгвометодики та лінгводидактики. Важливим є дослідження педагогічних процесів, спрямованих на формування професійно значимих характеристик особистості гідів-перекладачів, яке спирається на аналіз елементів освітніх програм профілю. Сучасні програми підготовки гідів-перекладачів спрямовані на поєднання формування компетенцій з оволодінням стратегіями, що допомагають уникнути професійних помилок (Науменко, 1994: 132). Професійна підготовка гідів-перекладачів відповідає дидактичним принципам та інтегрованим компонентам моделі професійної підготовки. Методологічні аспекти підготовки гідів-перекладачів враховують діалогічну концепцію вдосконалення іноземної мови й використання активних та інтерактивних методів навчання.

Результати та дискусія. Важливою складовою процесу підготовки фахівців у галузі перекладу та туризму є вироблення компетентностей гідів у перекладачів. Гід-перекладач, або просто гід, – це особа, яка не лише має знання мови, але й має навички туристичного супроводу й інтерпретації культурних

аспектів. Так, вироблення компетентностей гідів у перекладачів охоплює мовні та культурні компетентності. По-перше, гід-перекладач повинен мати високий рівень володіння мовою, якою він (або вона) працює. Йдеться не лише про граматичні знання, але й про лексичний багаж, уміння адаптувати мову до різних аудиторій і ситуацій. По-друге, кожен гід повинен глибоко розуміти культурні особливості та традиції країни, у якій він працює. Мається на увазі знання історії, мистецтва, кулінарії, релігії тощо. Такі вміння й навички формуються в перекладачів під час вивчення курсів «Лінгвокраїнознавство», «Лінгвістичне перекладознавство» тощо. По-третє, гід-перекладач повинен мати знання про туристичні об'єкти, маршрути, історію та специфіку місцевого туризму, а також має бути здатним уміло організувати туристичні екскурсії та надавати інформацію групі туристів. По-четверте, комбінування професійних і комунікативних навичок дає змогу ефективно комунікувати з різними аудиторіями, зокрема з іноземцями, які можуть мати різний рівень знання мови, навички міжкультурного спілкування та знання правил та етикету проведення екскурсій, а також мати базові знання з охорони здоров'я та безпеки туристів. По-п'яте, сучасний рівень технологічних навичок завжди стане в пригоді для проведення й організації екскурсій, тому важливо вміти використовувати аудіо- та відеогіди, мобільні додатки тощо. Уявити собі безмовну адаптацію в новій культурі неможливо, тому що висока двомовна й багатомовна компетентність є ключем до засвоєння культурного інтелекту та формування нової ідентичності (Майстренко, 2017б: 103). Усі ці компетентності можуть бути набуті через спеціалізовану освіту, тренінги, практичний досвід і постійне самоосвітнє самовдосконалення.

Спеціальність 035 «Філологія» формує у студентів базові знання й навички, які можна використовувати для розвитку таких компетентностей, що становить особливу аспектуалізацію філологічної освіти. Найважливіші з них – це *мовні компетентності*. Філологічна освіта зазвичай надає студентам глибоке розуміння мовної системи, граматики, лексики та стилістики. Це дає студентам можливість розвинути високий рівень мовних навичок як важливого елементу

компетентностей гідів-перекладачів. *Культурні компетентності* в контексті філологічної освіти завжди включають вивчення літератури, історії, фольклору та культурних аспектів мов, що допомагає студентам глибше зрозуміти культурні особливості країн, мови яких вони вивчають (Майстренко, 2017а: 98). Філологічна освіта часто формує *комунікативні навички* – тренування в публічному виступі, письмі й аналізі текстів, необхідних гідам-перекладачам для ефективної роботи з групами туристів. Хоча філологічна освіта не обов'язково передбачає пряме навчання через *сучасні технології*, студенти все ж можуть використовувати різні *цифрові інструменти* для вивчення мови, перекладу й *організації інформації*, що буде корисним для гідів-перекладачів.

Вимоги освітньо-професійної програми, що впроваджується в Українсько-німецькому інституті, зокрема кафедри англійської філології та перекладу, в Національному університеті «Одеська політехніка», передбачають формування у студентів таких *компетентностей у галузі перекладу*: а) розуміння основного теоретичного апарату перекладу: яке охоплює знання основних термінів і принципів цього процесу (наприклад, студенти повинні розуміти терміни «еквівалентність перекладу» та «дивергенція» тощо); б) усвідомлення основних факторів і закономірностей, які впливають на неадекватність перекладу оригіналу, і здатність розрізняти й аналізувати труднощі, що виникають у процесі перекладу (наприклад, розрізнення культурних і мовних відмінностей); в) розуміння проблем перекладу слова як форми і змісту, включно із семантичними та контекстуальними аспектами (наприклад, усвідомлення того, як семантичні відтінки можуть змінюватися залежно від контексту); г) засвоєння специфіки морфологічного та синтаксичного перекладу, включно з правилами відтворення граматичних форм і структур у перекладі (наприклад, уміння правильно використовувати часи дієслова); г) знання основних проблем і напрямів індивідуально-стильового перекладу та вміння вибирати належні стратегії і методи перекладу відповідно до контексту та стилю оригіналу (прикладом може бути адаптація перекладу для різних аудиторій або стилів, жанрів екскурсії); д) розуміння

шляхів перекладацьких компенсацій або методів уникнення чи компенсації труднощів перекладу з метою забезпечення адекватності тексту (наприклад, використання синонімів або переформулювання для виправлення неперекладного); е) знання функціонально-стильових труднощів перекладу, включно з розумінням відмінностей між стилістичними особливостями мови джерела та цільової мови, їхнього впливу на процес перекладу (наприклад, урахування різниці між офіційним і неофіційним стилями).

Здобувачі вищої освіти в рамках ряду курсів розвивають уміння застосовувати теоретичні знання для аналізу національного забарвлення мов оригіналу й перекладу. Студенти навчаються також аналізу мовних одиниць оригіналу й перекладу на різних рівнях мови – фонетичному, морфологічному, лексичному, граматичному, текстовому. Наприклад, порівняння фонетичних і граматичних відмінностей між оригіналом і перекладом. Професорсько-викладацький склад працює над виробленням у них умінь розпізнавання та пояснення чинників неадекватності слова в суспільстві й особливостей його перекладу в історично-культурному контексті (наприклад, аналіз історичних і культурних впливів на переклад слів і виразів). Теоретична та практична підготовка удокладнює вміння різних видів перекладу – усного (послідовно й синхронно), письмового й за допомогою технічних засобів. Так, зокрема, вміння перекладати текст одразу ж після читання (синхронний переклад) або під час пауз у мовленні оригіналу (послідовний переклад) виведене як тренувальний засіб під час вивчення тем, про які йтиметься далі. Звертає на себе увагу професійне філологічне вміння виокремлення стилістично забарвленого значення та його співвідношення з денотатом (розуміння вживання мовних засобів для створення певного настрою або просодії в тексті). Необхідне сучасне вміння – це користування лінгвістичними корпусами лексикографічних ресурсів іноземних мов (уміння використовувати словники, термінологічні довідники й онлайн-ресурси для пошуку відповідних перекладів). Важливе також і використання набутих знань у перекладі будь-яких текстів художньої літератури, ономастичного арсеналу мови. Прикладом для

розвитку таких умінь під час навчання є здатність вибрати належні перекладацькі стратегії та засоби відтворення авторського стилю в перекладі літературних творів тощо.

У цілому підготовка гідів-перекладачів у *Національному університеті «Одеська політехніка»* актуалізується через спрямування на формування комунікативної компетенції студентів. Ця компетенція спирається на комунікативні вміння, що розвиваються на основі мовних знань і навичок. Така підготовка сприяє розвитку когнітивних процесів – різних типів мислення, зокрема словесно-логічного, теоретичного, продуктивного й репродуктивного. Студенти навчаються аналізувати інформацію, розв'язувати завдання, розробляти нові ідеї та ефективно висловлювати свої думки.

Зазначимо деякі аспекти темарію, спрямованого на підготовку гідів-перекладачів: «Прибуття до країни: аеропорт, залізниця, корабель, автомобіль», «Організація / карта подорожей, митні формальності», «Готельна справа», «Туристичні скарби», «Кухня, манера поведінки за столом та мовні аспекти», «Пересування містом та громадський транспорт», «Відвідування музеїв, театрів та організація відпочинку», «Медична допомога», «Фінансові транзакції».

Окрім того, під час підготовки гідів-перекладачів акцентується на розвитку професійних, світоглядних і громадянських якостей. Патріотизм і повага до своїх пращурів завжди привертала особливий краєзнавчий інтерес. Водночас важливою складовою підготовки є виховання морально-етичних цінностей. Студенти вчать бути відповідальними, виявляти повагу до співрозмовників і опонентів при спілкуванні, а також виявляти толерантність до різних поглядів і культур.

Методичні спостереження за процесом підготовки гідів-перекладачів дають змогу зробити попередні висновки, що виносяться як основні положення проведеного колективом авторів дослідження. **Теза перша:** зважаючи на різноманітність і поширеність іноземної лексики в сучасному мовленні, гід-перекладач повинен бути озброєний не лише мовними навичками, але й розумінням специфіки інтернаціональних слів та псевдодрузів. Ця підтема актуалізує явище запозичень,

їхнє походження та вплив на мовний простір, а також стратегії їхнього перекладу. **Друга теза:** дослідження інтернаціональних слів є важливим аспектом для гід-перекладача, оскільки це дозволяє зрозуміти їхню особливість і правильно перекласти їх у контексті тексту. Так, утворення термінів у мові за допомогою дериватологічних засобів – суфіксів та префіксів, які часто використовуються для створення нових слів або для модифікації їхнього значення, – потребує особливої уваги перекладача, урахування дії аналогії в системі певної мови. Неологізми можуть бути результатом технологічного розвитку, культурних тенденцій або інших факторів, і вміння правильно перекладати ці нові слова допомагає зберегти адекватність тексту. Безеквівалентна лексика, а також псевдоеквівалентність, становлять виклики для перекладу (Собков, 2003: 360). Ці терміни вказують на ситуації, коли в мові джерела немає точного відповідника в мові-цілі. Попри інші мовносистемні перекладацькі проблеми гід-перекладач повинен уміти знаходити адекватні й ефективні способи передачі такої лексики, зберігаючи при цьому зміст і стиль оригіналу.

Названі наявні парадигми теорії і методики професійної освіти та професійної педагогіки потребують аналізу функцій професійної діяльності гідів-перекладачів, як-от аналітична, рефлексивна й інформаційно-посередницька. Це потрібно для ідентифікації їхніх компонентів у структурі операційної компетентності та визначення показників. Когнітивний компонент забезпечує ефективну обробку інформації, контроль-но-оцінний – грамотне оцінювання, а комунікативний – успішність акту комунікації та надання інформації. Проведене дослідження, спрямоване на розробку системи формування операційної компетентності гідів-перекладачів, спирається на спрямованість на реалізацію професійної діяльності, на аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду й на орієнтацію на методологічні підходи. Методи інтерактивного навчання використовуються для формування професійно значимих здібностей гідів-перекладачів (Мітіна, 2022: 23). Проектування навчального процесу здійснюється з орієнтацією на відкрите спілкування між гідами-перекладачами та викладачем як умову успішності та результативності.

Викладачами кафедри англійської філології та перекладу розроблений комплекс діагностичних матеріалів для моніторингу результатів професійної підготовки та формування операційної компетентності гідів-перекладачів. Він передбачає анкетування й експертну оцінку практичного застосування знань, отриманих під час реалізації освітньо-професійної програми, спрямованої на засвоєння професійно важливої інформації та відпрацювання операцій, необхідних для діяльності гідів-перекладачів. Реалізація комплексу відбувалась у формі практичних занять під керівництвом викладача. Позааудиторна діяльність, зокрема науково-дослідний пошук і автономна творча робота, спрямована на підготовку до занять і виконання проектної діяльності з вивчення та застосування матеріалу.

Дослідно-експериментальна робота, представлена в нашому дослідженні, передбачає проведення пілотажного експерименту під час практики серед учасників екскурсійних груп для виявлення основних вимог до професійної підготовки гідів-перекладачів. Така апробація набутих умінь спрямована на розвиток особистісних характеристик, що сприяють поліпшенню показників сформованості операційної компетентності та її реалізації в подальшому. Попередні спостереження демонструють значний прогрес у сформованості компонентів операційної компетентності студентів завдяки вмотивованості, технологізації процесу здобуття інформації та мовним навичкам майбутніх перекладачів. У когнітивному компоненті найбільше покращення відзначається у здатності до критичного мислення та соціальної перцепції; у контрольно-оцінковому компоненті – у самооцінці й умінні приймати рішення; у комунікативному компоненті найбільше покращення спостерігається у здібностях до реферування та безперервної трансляції інформації. Наприкінці передбачається оцінка стейкхолдерами якості підготовки гідів-перекладачів до професійної діяльності.

Висновки. Актуальність підготовки гідів-перекладачів у контексті зростаючого міжнародного туризму й розвитку міжнаціональних контактів надзвичайно висока, адже вони – ключові фігури в туристичній індустрії, які забезпечують ефективну міжкультурну комунікацію та інформаційну

підтримку в міжнародному середовищі. Підготовка гідів-перекладачів до міжкультурної комунікації може вважатися ефективною за умови, що вона спрямована на формування операційної компетентності та стосується професійно значимих здібностей. Сучасні вимоги до цих фахівців охоплюють широкий спектр компетенцій у галузях культури, мови та міжкультурної взаємодії.

Освітня програма з філології передбачає формування різноманітних компетентностей студентів у царині перекладу, починаючи від розуміння теоретичних аспектів перекладу та закінчуючи вмінням застосовувати отримані знання в практичній діяльності. Особлива увага приділяється розвитку комунікативних, когнітивних і аналітичних навичок студентів, важливих для успішного виконання ними завдань гідів-перекладачів.

ЛІТЕРАТУРА

Белехова Л. І. Інтегративна модель інтерпретації поетичного тексту в контексті перекладу. *Проблеми зіставної семантики* : зб. наук. праць. Вип. 5. Київ : КДЛУ; 2002. С. 314–322.

Демецька В. Теорія адаптації: крос-культурні та перекладознавчі проблеми. Херсон : Норд, 2007. 346 с.

Коптілов В. «Хай слово мовлено інакше...». Проблеми художнього перекладу. Київ : Дніпро, 1982. 296 с.

Майстренко Л. В. Культурний інтелект як фактор міжнаціональної комунікації. *Текст. Контекст. Інтертекст* : науковий електронний журнал. Миколаїв : Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського, 2017(а). Вип. 1. С. 97–101.

Майстренко Л. В. Роль мовного фактора в концепції культурного інтелекту. Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Загальні аспекти інноваційного розвитку освітньої галузі в контексті міжнародного співробітництва України». 20–21 квітня 2017 р. Миколаїв : МНАУ, 2017(б). С. 101–103.

Мирошниченко В. В. Авторська концепція художнього твору: онтогенез і експансія (на матеріалі англomовної та французької україніки). Запоріжжя : ЗДУ, 2004. 283 с.

Мітіна О. М., Ростомова Л. М., Павлюк Х. Т. Впровадження інноваційних технологій у навчанні іноземної мови. *Актуальні проблеми навчання іноземних мов в умовах дистанційної освіти* : збірник наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (24 лютого 2022 р.). Ізмаїл : РВВ ІДГУ. 2022. С. 20–22.

Науменко А. М. Сутність перекладу й перекладознавства. *Нові підходи до вивчення й викладання філології у вищій школі*. Київ : Київський університет ім. Т. Шевченка, 1994. С. 120–136.

Науменко А. М. Блуканина сучасного перекладу: від глухого кута семіотики до глухого кута когнітивної лінгвістики. *Нова філологія*. 2003. № 3 (18). С. 105–349.

Радчук В. Д. Забобони неперекладності. *Всесвіт*. 2000. № 1–2. С. 166–170.

Собков Ю. В. До питання адекватного використання трансформацій у перекладі. *Нова філологія*. 2003. № 3 (18). С. 358–365.

Чаїдзе А. В. Відтворення лексико-синтаксичного паралелізму при перекладі художньої прози. *Нова філологія*. 2003. № 3 (18). С. 366–378.

Cohen E. The Tourist Guide: The Origins, Structure and Dynamics of a Role. *Annals of Tourism Research*. 1985. 12 (1). P. 5–29.

Du Cros H. A new model to assist in planning for sustainable cultural heritage tourism. *International Journal of Tourism Research*. 2001. № 3 (2). P. 165–170.

Gartner W. C. *Tourism Development: Principles, Processes, and Policies*. New York : Van Nostrand Reinhold, 1996. 560 p.

Lück M. *The Encyclopedia of Tourism and Recreation in Marine Environments*. Wallingford : CABI Publishing, 2003. 213 p.

McKercher B., Cros H. D. *Cultural Tourism: The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management*. New York : Haworth Hospitality Press, 2002. 262 p.

Page S. J. *Tourism Management: Managing for Change*. Oxford : Linacre House ; Jordan Hill, 2003. 381 + XVII p.

Prebensen N. K., Xie P. F. Guiding the modern Chinese tourist. *Annals of Tourism Research*. 2017. № 63. P. 223–224.

Riley R. W., Love L. L. The State of the Art of Tour Guiding Research: A Review of Tourism Studies. *Annals of Tourism Research*. 2000. № 27 (4). P. 972–989.

Sinclair M. T., Stabler M. J. (eds). *The Tourism Industry: An International Analysis*. Wallingford : CABI Publishing, 2002. P. 205–222.

Tribe J., Airey D. *Developments in tourism research*. London : Elsevier Science, 2007. 268 p.

Weiler B., Hall C. M. (eds). *Special Interest Tourism*. New York : Belhaven Press, 1992. 214 p.

EFFECTIVENESS OF TRAINING GUIDE-INTERPRETERS FOR INTERCULTURAL COMMUNICATION: ANALYSIS OF THE COMPONENTS OF OPERATIONAL COMPETENCE

Liudmyla V. Maistrenko

Candidate of Philology, Associate Professor at the Department of English
Philology and Translation

National University «Odessa Polytechnic»,
Odessa, Ukraine

e-mail: lyudamay8@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4026-699X>

Lada M. Rostomova

Candidate of Philology, Associate Professor at the Department of English
Philology and Translation
National University «Odessa Polytechnic»,
Odessa, Ukraine
e-mail: rostomova1@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5460-610X>

Kateryna I. Drapaliuk

Senior Lecturer at the Department of Language Training
Odessa State University of Internal Affairs,
Odessa, Ukraine
e-mail: djond90@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0264-5596>

SUMMARY

The article is devoted to the study of competences in the system of training guide-interpreters for intercultural communication. The current development of international cooperation poses the problem of training personnel in the field of tourism, in particular, guide-interpreters. A tour guide-interpreter meets the requirements of a professionally trained person who is able to perform professional tasks and withstand the risks of professional activity. The article proves the growing demand for guide-interpreters in intercultural communication and the need to modernize the system of their training. From the professional point of view, guide-interpreters play a role of the bridge between people, cultures, opinions, and as intercultural communication experts, mediators. The article is based on the theoretical review and analysis of domestic and foreign literature, as well as on pedagogical observation and generalization of experience of training guide-interpreters in the formation of operational competence. The linguistic and didactic principles of forming the competences of guide-interpreters, as well as the development of cognitive, control and evaluation and communication skills, which are important components of operational competence, are indicated. The defined topics of classes within the educational and professional programme, which is carried out in the educational process of translators training at the «Odessa Polytechnic», cover aspects of critical thinking, social perception, self-assessment, decision-making, abstracting and continuous information broadcasting. The training programme for philologists is aimed at teaching students effective communication strategies and the ability to adapt to various professional situations. The results of the study show that the training of guide-interpreters with the aim of forming operational competence is effective in the implementation of the proposed model and methodology.

Key words: *translation, foreign language, guide-interpreter, professional activity, international cooperation, international communication, discourse, operational competence.*

REFERENCES

- Bieliakhova L. I. (2002). Intehratyvna model interpretatsii poetychnoho tekstu v konteksti perekladu [Integrative model of poetic text interpretation in the context of translation]. *Problemy zistavnoi semantyky [Problems of Compative Semantics]*. Kyiv: KDLU. Issue 5, pp. 314–322 [in Ukrainian].
- Cohen E. (1985). The Tourist Guide: The Origins, Structure and Dynamics of a Role. *Annals of Tourism Research*. 12 (1), pp. 5–29.
- Chkhaidze A. V. (2003). Vidtvorennia leksyko-syntaksychnoho paralelizmu pry perekladi khudozhnoi prozy [Reproduction of lexical-syntactic parallelism in the translation of literary prose]. *Nova filolohiia [New philology]*. № 3 (18), pp. 366–378 [in Ukrainian].
- Demetska V. (2007). Teoriia adaptatsii: kros-kulturni ta perekladoznavchi problem [Adaptation theory: cross-cultural and translation studies problems]. Kherson. 346 p. [in Ukrainian].
- Du Cros H. (2001). A new model to assist in planning for sustainable cultural heritage tourism. *International Journal of Tourism Research*. № 3 (2), pp. 165–170.
- Gartner W. C. (1996). *Tourism Development: Principles, Processes, and Policies*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Koptilov V. (1982). «Khai slovo movleno inakshe...». Problemy khudozhnogo perekladu [Reproduction of lexical-syntactic parallelism in the translation of artistic prose]. Kyiv: Dnipro [in Ukrainian].
- Lück M. (2003). *The encyclopedia of tourism and recreation in marine environments*. Wallingford: CABI Publishing.
- Maistrenko L. V. (2017a). Kulturnyi intelekt yak faktor mizhnatsionalnoi komunikatsii [Cultural intelligence as a factor of interethnic communication]. *Tekst. Kontekst. Intertekst*. No. 1, pp. 97–101 [in Ukrainian].
- Maistrenko L. V. (2017b). Rol' movnogo faktoruv v kontseptsii kulturnoho intelektu [The role of the language factor in the concept of cultural intelligence]. *Proceedings from MIIM' 22: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya «Zahalni aspekty innovatsiinoho rozvytku osvitoi haluzi v konteksti mizhnarodnogo spivrobotnytstva Ukrainy» [International scientific-practical conference «General Aspects of Innovation Development of Education in the Context of International Cooperation of Ukraine»]*. Mykolaiv: MNAU, pp. 101–103 [in Ukrainian].
- McKercher B. & Cros H. D. (2002). *Cultural Tourism: The Partnership between Tourism and Cultural Heritage Management*. New York: Haworth Hospitality Press.
- Mitina O. M., Rostomova L. M. & Pavliuk Kh. T. (2022). Vprovadzhenia innovatsiinykh tekhnolohii u navchanni inozemnoi movy [Implementation of innovative technologies in foreign language teaching]. *Aktualni problemy navchannia inozemnykh mov v umovakh dystantsiinoyi osvity: Zbirnyk naukovykh prats' za materialamy II Vseukrains'koyi naukovo-praktychnoyi online-konferentsii [Actual problems of teaching foreign languages in the context of distance education: Proceedings from UIIM II All-Ukrainian Scientific and Practical Online Conference]*. Izmail: RVV IDHU, pp. 20–22 [in Ukrainian].
- Myroshnychenko V. V. (2004). Avtors'ka kontseptsiya khudozhn'oho tvoruv: ontogenez i ekspansiya (na materialy anglo-movnoyi ta francuz'koyi ukrainiky) [The author's concept of an artistic work: ontogenesis and expansion (on the material of English- and French-speaking Ukrainians)]. Zaporizhzhia: ZDU. [in Ukrainian].

Naumenko A. M. (1994). Sutnist perekladu y perekladoznavstva [The essence of translation and translation studies]. *Novi pidkhody do vyvchennia y vykladannia filolohii u vyshchii shkoli* [New approaches to the study and teaching of philology in higher education]. Kyiv: KU, pp. 120–136 [in Ukrainian].

Naumenko A. M. (2003). Blukanyna suchasnoho perekladu: vid hlukhoho kuta semiotyky do hlukhoho kuta kohnityvnoi linhvistyky [Blukanin of modern translation: from the impasse of semiotics to the impasse of cognitive linguistics]. *Nova filolohiia* [New philology]. № 3 (18), pp. 105–349 [in Ukrainian].

Page S. J. (2003). *Tourism Management: Managing for Change*. Oxford: Linacre House; Jordan Hill.

Prebensen N. K. & Xie P. F. (2017). Guiding the modern Chinese tourist. *Annals of Tourism Research*. № 63, pp. 223–224.

Radchuk V. D. (2000). Zabobony neperekladnosti [Superstitions of untranslatability]. *Vsesvit* [Universe]. 1–2, pp. 166–170 [in Ukrainian].

Riley R. W. & Love L. L. (2000). The State of the Art of Tour Guiding Research: A Review of Tourism Studies. *Annals of Tourism Research*. № 27 (4), pp. 972–989.

Sinclair M. T. & Stabler M. J. (eds) (2002). *The Tourism Industry: An International Analysis*. Wallingford: CABI Publishing.

Sobkov Yu. V. (2003). Do pytannia adekvatnoho vykorystannia transformatsii u perekladi [To the issue of adequate use of transformations in translation]. *Nova filolohiia* [New philology]. № 3 (18), pp. 358–365 [in Ukrainian].

Tribe J. & Airey D. (2007). *Developments in tourism research*. London: Elsevier Science.

Weiler B. & Hall C. M. (eds) (1992). *Special Interest Tourism*. New York: Belhaven Press.

Стаття надійшла до редакції 25.06.2024